

Péter Zilahy - Poslední abeceda (ukázky)

Encyklopedie *Ablak-zsiráf* neboli Okno-žirafa byla obrázková kniha, ze které jsme se učili číst, když jsme to ještě neuměli. Já jsem už číst uměl, ale naučit jsem se to musel stejně, protože k čemu by pak byla škola. Okno-žirafa nás srozumitelným způsobem seznamovala v abecedním pořádku se světem. Všechno mělo svoje místo a svůj smysl, symbolický i všední, takže jsme se mohli dozvědět, že slunce vychází na východě, srdce máme na levé straně, říjnová revoluce je v listopadu a světlo proniká i zavřeným oknem. Okno-žirafa se jen hemžila sedmihlavými draky, vílami, čerty i princí a psala o nich, že neexistují. Pamatuju si na čtyři různé draky, co neexistují, a na tři prince. Okno-žirafa nás po slabikách naučila číst mezi řádky. Rozumělo se to samo sebou, jako když se ukládá ke spánku medvídek z večerníčku, nikoho nenapadlo, aby se na to zeptal. Okno-žirafa je Okno-žirafa. Okno-žirafa je moje dětství, školní šatna, hodiny tělocviku, neustálý růst, doba předcházející době krásnější, vlídná diktatura, můj domácí úkol, má nevinnost, moje generace. Okno-žirafa je kniha a já jsem jedním z jejích hrdinů. Kdosi se mě na to o dvacet let později zeptal a já si teprve tehdy uvědomil, že okno a žirafa neboli *ablak* a *zsiráf* jsou prvním a posledním slovem, alfou i omegou. Okno je začátek, kterým proniká světlo, žirafa pak konečné nekonečno, surrealismus, hořící žirafy, nikdy nezemřeme! Encyklopedie, ve které je i to, co se z ní vynechalo.

Okno-žirafa je i v Paříži, viděl jsem ji na pohledu a říká se jí *eifelovka*. Pohled poslala Zsófi Brünnerová, která emigrovala s rodiči do Paříže a teď se učí z francouzského slabikáře. Eifelovka má dlouhý krk, čtyři nohy a spoustu oken. Je zároveň oknem i žirafou, i její jméno zní pěkně, jako ponoukání a příslib, překonává školkovou rétoriku *až já budu velká, bude ze mě selka*, náhlý skok, slibující definitivní skoncování s podhledem, což vprostřed zabudovaný rychlovýtah degraduje na otázku technického rázu. I Zsófi Brünnerová vypadala trochu jako žirafa, jen neměla okna a nebyl v ní rychlovýtah. Zato já měl rychlovýtah až v krku, když s nohama jak hůlky přicupitala k mojí lavici a dovolila, abych si přičichnul k její voňavé gumě. Omámený jsem proslabikoval celou noc, písmena mi běžela naproti jako oči kočky na silnici. Druhý den Zsófi emigrovala. Třídní učitel nám oznámil, že nečekaně odcestovali. Taky mohl říct, že tragicky a náhle, jako odcházeli generální tajemníci. Voňavá guma zanechala v mojí duši nesmazatelné stopy. Teprve později jsme se dozvěděli, že nejeli na dovolenou, když nám místo sebe poslala eifelovku, co vypadala jako okno-žirafa, ale aspoň měla nějaký smysl pro toho, kdo uměl číst mezi řádky. Dobré slovo, něco jako mražená zelenina Mirelit.

Narodil jsem se ve dvacátém pátém roce po osvobození. Leninovi by bylo sto let, kdyby žil, svatému Štěpánu Uherskému tisíc. Mezi nimi ztělesněná nula, připomínající kilometrovník

před tunelem v Budapešti, tady startuju. Devatenáct set sedmdesát: bylo uvedeno do provozu obří letadlo Boeing 747 (Jumbo-jet), začala sovětsko-americká jednání o snížení vojenského potenciálu, byla otevřena první trasa budapeštského metra, Brazílie se potřetí stává mistrem světa, každý může jednou za tři roky na Západ, vyplatí se šetřit (Spoření mladých). Když mě rodiče zapsali do školy, byl vyroben stotisící Ikarusz. Zároveň se školou se stavěl obchodní dům Skála Metró, každý rok jedno patro, v každém patře vaše přání splníme vám bez váhání. V osmé třídě stavbu dokončili. Cestování bylo ve vzduchu. V prenatální době jsem poznal Černé moře, které je zřejmě příčinou toho, že od té doby trpím nedostatkem soli. Noc co noc se budím, ve tmě plave moje matka čubičku. Z protějšího břehu volají: už ti nesu sklenici s vodou.

V historické budově na vrchu Sas, kam jsem chodil do školy, byl původně ženský klášter, později byla tato budova povýšena na školní instituci. Když Němci obsadili Budapešť, měli hlavní stan v divadelní místnosti, kde zatkli vojenského velitele města. V této místnosti jsme mívali hodiny tělocviku, běhali jsme pořád dokola podél historických zdí, vlastivěda ve zkratce. Maďaři přišli zdaleka po cestě prošlapané jinými národy, řekl muž se sumčím knírem a neznělo to špatně. Stopují na stepi morkovou kostí, do které je runovým písmem vyryto slovo Maďarsko, jenže to nikdo neumí přečíst. Přeskok přes švédskou bednu, po doskoku na zem hvězda. Podle pana profesora se mezi Tichým oceánem a Velkou uherskou nížinou, zhruba od Amuru po Dunaj, rozkládá jedna velká pusta. Na jednom konci jsou Maďaři, na druhém GULAG, takže se koukejte slušně chovat. Fackoval nás oběma rukama, abychom neupadli – zlatá střední cesta. Raději vyšplhám na tyč nebo si dám dvě kolečka, říkal, že ode mě dává ruce pryč a dal mi pocítit tíhu svého přízvuku, on chtěl ze mě udělat jen *pocivého Maďara*. Věděl jsem, že tu něco nehraje, neboť ačkoliv je jazyk naším největším pokladem, chtěli mě přimět, abych ho držel za zuby, vlastivědu smíchali s anatomíí, vlastenectví s gramatikou a solidaritu s technickými pracemi. Zkrátka Maďaři přicházeli už před tisíci lety a pokud nezemřeli, přicházejí dodnes. Nikdo neví odkud a kam. Kdo to ví, je na omylu. Nebo není Maďar. Anebo není pocivý. Maďar je zahalen do šera. Nebo je ztracen. Jeden Maďar není nápadný, vypadá stejně jako kdokoli jiný, snadno se kdekoli asimiluje, kromě Maďarska, tam se vmísit nedokáže, brání mu v tom společný jazyk. Maďar je tak trochu Srbochorvat. Je tak trochu bez domova. Přichází zdaleka po prošlapané cestě, žene před sebou mohutná stáda a neustále bojuje. Za ním spolu s nárazovým větrem obrovské facky. Žádné loudání. Obraz maďarství, který jsem si vytvořil při zkoumání děl Karla Meye a Fesztyho panoramatického obrazu o příchodu Maďarů do Karpatské kotliny, sjednocoval pokrokové tradice divokého západu i východu. Maďaři žili jako kovbojové a bojovali jako indiáni. Shromažďovali umělecké památky a předběhli tak Velké objevitele. Cortez a Pissaro jsou potomky Lehela a Bulcsúa. Maďarští indiáni napadli na půli cesty středověk jako nějaký dostavník, s výkřiky huj! huj! jej

obklíčili a šípem zastřelili každého, kdo vystrčil hlavu. Napadli Vikingy a Maury, vyplenili kláštery, dali Evropě na prdel, ale na to se nesluší být hrdý. Proto to taky neříkám. Potom se podívali na Atlantik a přišli na to, že tady pastviny končí, že s pokřikem huj! huj! není možné objet svět, moře jim zkřížilo cestu. Co se dalo dělat, nasedli na dostavník jako nezvaní hosté. I v Karpatské kotlině bylo kdysi moře, kdybychom přišli včas, mohl z nás být národ mořských vlků. S vlastním mořem, ne s tím historickým, zbroceným krví, ne s letoviskem pronajatým na víkend.

Já jsem pionýr! Statečný a odvážný. Čeho bych se bál? Mých pětadvacet kilo je sama ztělesněná utopie. Neustále, radostně a dobrovolně rozvíjím svoje znalosti i přátelství národů. Já jsem pionýr. Kde můžu, pomůžu. Tobě, tobě, i tobě! Nediv se, že ses dostal do maléru. Jsem neochvějný jako důvěra vkládaná ve mě, ale i ve vás. Stačí jediné škusnutí kravatou a reakce s brekem prchá.

Oproti normativnímu desateru bylo dvanáct zásad pionýra odrazem deskriptivního pohledu. Předkládaly nám naplněnou budoucnost. Pionýr je hotová, dokonalá bytost, dělá to a to, například vždycky mluví pravdu – zásada šestá. To už raději Nový zákon. Ty po něm chlebem, to by ještě šlo, házení jídlem se hodí vždycky, když tvůrci dojdou nápady. A burleska je tu. Co se ale stane, když jeden pionýr řekne, že každý pionýr lže? Ať se celý svět dozví, že Sohár nemluví pravdu, ačkoli má kravatu a píšťalku! Je to šikovná malá píšťalka a Sohár si ji vůbec nezaslouží. Musíme si uvědomit, že i pionýr je člověk. To by mohla být třináctá zásada. Ale to je natolik zřejmé, že k tomu není zapotřebí zvláštního bodu. Třináctá zásada je bodem nevyřčeným. Každý máme svou slabou stránku. Já jsem například v ponožkách ukradl hru Logik. Pravda, byl jsem ještě jiskra a rodiče mi nařídili, abych ji vrátil, ale bylo na nich vidět, jak jsou hrdí, protože ve třpytivých barevných kroužcích a trojúhelnících viděli jen synovu touhu po vědění, o krádeži žádná zásada nepsala, ta byla zabudovaná v systému.

Byl jsem panic, ale nevadilo mi to. Neměl jsem o tom ponětí. Svět byl černobílý, alespoň v televizi tak vypadal. Ještě dnes mám před sebou prodloužení finálového zápasu Holandsko - Argentina, spojení Baadera s Meinhoferovou a Apolla se Sojuzem, smrt krále Elvise (tomu jsem nerozuměl, ale otce to vyřídilo), plynovou erupci u obce Zsana, vulkanický mrak u Mount St. Helen, let prvního Maďara do kosmu a mistrovství světa ve skládání Rubikovy kostky. Bylo napínavé vidět sport černobíle, při boxu musel člověk sledovat počet proužků na ponožkách soupeřů. I z prvního rande si vzpomínám, kolik měla ta holka proužků na nohou, barva jejích očí je už nejistá, i teď ji vidím černobíle. Po prvním polibku koupili naši barevnou televizi a já jsem zjistil, že Holanďané jsou oranžoví,

Italové modří a že jsou i zelení a rudí ďáblové, jenom Němci zůstali černobílí, jakoby z trestu, i jejich země byla rozdělena ve dvě, nezáviděl jsem jim.

Koupání bylo při zprávách. Máma se občas přišla podívat, jestli jsem se ještě neutopil. Táta se v obýváku díval na televizi. Aby mě dokázali ochránit od lží, potřebovali znát podrobnosti. Do koupelny bylo slyšet jen matčino vzdychání – vždyť je to hotové dopuštění, co to v té vaně zase vyvádím, vždyť vytopím celý byt. Potopil jsem se. Pod vodou ke mně promluvil hlas a řekl mi, co se ten den ve světě stalo: sesuv půdy v Bangladéši způsobil smrt sto padesáti lidí, někde v západní Africe vypukla revoluce, byla otevřena jedna školka a jeden olympijský bazén, MTK porazilo Ferencváros 2:1. Nevěděl jsem, kdo mi vzkazy posílá a proč, ale bylo zřejmé, že má se mnou plány, protože mi prozradil i to, jaké bude počasí. Druhý den jsem pod vodou už rozeznával víc hlasů, což nasvědčovalo tomu, že mám co do činění s organizací. Způsob, jakým se mnou komunikovali, jsem považoval za logický. Já jim nemohl posílat vzkazy, protože pod vodou se nedá mluvit, a oni se mnou vstupovali do kontaktu výhradně při koupání, bez vědomí mých rodičů a vychovatelů. Těžko jsem chápal, proč je pro tuto organizaci důležité, abych měl podrobné informace o nejnovějším vojenském cvičení v Polsku nebo o tom, které obce v Zadunají byly povýšeny na město, ale věděl jsem, že když budu dávat pozor, dají mi znamení. Pod vodou získala moje existence hlubší smysl. Když mě při jednom nedělním mytí hlavy nic netušící matka stlačila pod vodu, pošeptal mi příjemný ženský hlas, že kroupy zničily úrodu. Pochopil jsem, co se ode mě očekává a upřímně řečeno, nebyl jsem proti tomu: působit chaos. V posteli jsem už dříve zápasil ve tmě s ponorkami a stíhačkami a stávalo se, že jsem se ocitl na zemi a mohl jsem děkovat jen svojí neochvějně vytrvalosti, že jsem se stal konečným vítězem. Od toho dne jsem pilně jako včela sabotoval rozvoj naší lidové demokracie. Moji cestu doprovázela zemětřesení, dále výpadky proudu a exploze plynu. Na základě informací získaných ve vaně jsem si vytipoval vojenské objekty. Kdykoliv se předávala továrna nebo elektrárna, byl jsem tam a plnil svůj úkol. RVHP přešlapovala – jako ten nešťastný zedník, jemuž se každou noc zřítíla zeď, kterou postavil – za železnou oponou a netušila, že osudná cihla je uvnitř v domě.

Roku 1956, v roce pětistého výročí bitvy u Bělehradu, byla rozstřílena Budapešť. Sovětská armáda oživuje pomocí nových dějišť tradice ze čtyřiačtyřicátého. Město je plné děr, jsou ve zdech domů i mezi domy, nové díry se míchají se starými a věčně se diskutuje o tom, zda byl ten který dům takto poškozen teď za revoluce v padesátém šestém nebo už ve čtyřicátém čtvrtém, ale ze čtyřiačtyřicátého to být nemůže, vždyť je to nová budova, jakýpak Bauhaus, copak nevidíš tu zahnutou terasu? Potom napadl sníh a díry zavál, později napadl další nový sníh, který se pomíchal s tím starým, a nikdo už nedokázal říct, kterým sněhem byla díra zaváta, a čekalo se, až začne tát, protože naši zemi pokryl věčný

sníh. Čtyřicet tisíc větších a několik milionů malých děr. Budapešť je městem děr. V tomto dřevém městě jsem se narodil, díry po kulkách jsou ve zdech porodnice, dřevé jsou hroby na hřbitově. Těsně přede mnou vlezla do hrobu barona Manó Kruchiny Schwanberského (a jeho ženy Marianne) dva metry dlouhá užovka. Baron zemřel v šestapadesátém, Marianne ve čtyřiačtyřicátém. Třídní boj nebo opilý kameník? Později náhrobek zmizel a na jeho místě vznikla díra. Poté na místě díry nový hrob. Bylo možné sledovat koloběh děr. Díru vzniklou na místě dědečkova domu zakryl dům, ve kterém jsme bydleli, táta si jako dítě hrál na zahradě v trychtýřích, které zůstaly po bombách. Na místa větších děr byly postaveny domy, menší sloužily jako smetiště: hromada vyhozených televizí a elektronek na konci zahrady, informační skládka na vrchu Szabadság. V jedné díře jsme našli okřídlenou bombu, rovněž s děrami po odmontované hlavici. Vylezli jsme na zeď, prsty strčili do děr a se zavřenýma očima jsme si představili kulku. Nejnovější dějiny Budapešti Braillovým písmem. Budapešť není vidět normálně otevřenýma očima, tu je možné jen nahmatat, je vidět jen skrze díry. Číst mezi řádky, hieroglyfy velké jak zeď domu, epické a básnické variace, obrazce válečných sprejerů, vše shrnující erotické vzkazy, archiv obrácený vzhůru nohama. Budapešť žije z děr ještě dnes. Její nové požadavky s sebou přinášejí nové díry, náhle vzniklé proluky, díry změřitelné na plánu a kancelářské budovy strčené na jejich místo. Výbuchy mafie tvoří malé a větší díry. Nálada děr se změnila. Minuty děr let devadesátých jsou sečteny. Ještě ani nevznikly a už je zasypávají. Kam se poděly devítimilimetrové díry, které přestály doby minulé, autoritativní třiadvacítky, hlasité osmatřicítky, zdmi otřásající pětaosmdesátky? Díry starých časů.

Trnitá cesta mého pohlavního zrání byla lemována úmrtími komunistických diktátorů. Můj první sexuální zážitek se kryl se smrtí Mao Ce Tunga – ve školce mě kousla dívka jménem Diana. Mutovat jsem začal při úmrtí Tita, u Brežněva jsem měl první výron semene. V rádiu vysílali tři dny vážnou hudbu, považoval jsem to za přehnané, na některých školách měli dokonce volno. Potom se dlouho nic nedělo, někdy jsem zkusmo pozval nějakou dívku do kina, ale film byl příliš dobrý a já měl křeč v ruce. Na gymnáziu nabraly události na rychlosti, mezi prvním polibkem a první bouřlivou nocí uplynulo jen několik měsíců. Po Andropovovi natáhl brka i Černěnko. Enver je následoval o několik týdnů později, to vyprávět nebudu. Při popravě Ceausesca jsem se seznámil s bodem G. Kim Ir Sen přeskupil moje znalosti podle nových poznatků, soud od obvinění naštěstí upustil. Fidel. Země se zhroutí v základech...

Na základce nás naučili psát písmena jedno vedle druhého. Slova byla v jedné knize jako řešení, stačilo je jen přečíst. Ve slovníku byla všechna slova, která je možné říct. Patřila do světa dospělých, ale cítil jsem, že ho převyšují a že slovníky mají nadlidskou moc. Mohl jsi

řict cokoli, ale pokud to v knize chybělo, nemělo to smysl. Ten existoval pouze v písemné podobě.

Slovník řadí vedle sebe slova, která se spolu v životě nevyskytují. Slovník je místo setkávání, náhodu povyšuje na zákon jako seznam jmen v třídní knize. I ona je slovníkem, kde mě evidují podle jména, kam zapíše datum mého narození, jméno otce a jeho zaměstnání. Vědí, že moji rodiče jsou inženýři elektrotechniky a já jsem syn inženýrů elektrotechniky, zřejmě tedy trochu rozumím elektřině. Spisovatele jsme ve třídě neměli, abychom to mohli otestovat. Abeceda, podobně jako řazení v tělocvičně, působila nepřemožitelně. Přinejmenším ale stála mimo vnímání času. Kdo přijde dnes na řadu? Slovem jsem byl už při narození.

Ve slovníku jsou všechna slova nepostradatelná, sama o sobě jsou zbytečná, smysl mají jen pohromadě, jako jmenný seznam. Jazyk vytváří solidarita slov, podobně jako vzniká solidarita ve třídě, kdokoli může být vyvolán a každý den začíná přečtením jmenného seznamu.

Na počátku byl chaos, který jsme dekodovali, a rozuměli jsme všemu, protože jsme četli mezi řádky. Ted' však musíme dekodovat, co jsme tím vším, donedávna jednoznačným, rozuměli. Kádár se vynořil z umlčených napěněných vln revoluce v šedesátých letech a na počátku sedmdesátých let se začali naši rodiče dosud nevídaným tempem množit. Jak mám pubertákovi vysvětlit, že hezčí doba, o které jsme zpívali, je prosím tady, protože hezčí doba přijde vždycky, jak mu mám vysvětlit, že to stejně nepochopí? Jako bych viděl svoje rodiče, kteří uvěřili, že potrvá věčně. Moji drazí rodičové, to je ta země, kam jste chtěli emigrovat! A ani si nemusíte platit jazykové kurzy. Jak mám vysvětlit, že změna režimu byla maturita a starý řád zanikl na maturitním večírku, že naše pubertální vzpoura smetla komunismus, vlídnou diktaturu zdolala vlídná demokracie, doba, která se mnou zacházela jako s dítětem a bránila mi ve vývoji, se najednou zřítla a zanikla. A já se už dál nevyvíjel. Moje generace chtěla být tím, čím být měla, ale nestala se tím a zůstali jsme tak, jako bychom dělali, že jsme takoví, jakými nás vždycky chtěli mít. Nad našimi hlavami konsensus rodičů, němý orgasmus s revolučním elánem. Kvůli šestapadesátému u nás nebyl šestapadesátý v devětaosmdesátém. Rodiče raději dělali děti, které vychovávali tak, aby přežily. Ted' ale budeme žít.

Jako poslední havana před diskotékou na Csillebérc, když jsem čekal na jugoslávské kamarádky, zazáří přede mnou doba, kdy jsme si nevědomě a slepě razili ve znamení internacionalismu cestu ke krásnější budoucnosti. Kamarádky postupně přicházely zatancovat si ploužák, cizí kraj jim rozvázal jazyk, v noci jsme lezli oknem do baráku číslo osm a zavřeným oknem prchali, protože si Iván myslel, že jdou pro nás. Když prázdniny skončily, aspoň jsme si s cizinou dopisovali a doufali, že nás bratrský oddíl jednoho dne pozve a ukáže se, jak moc kamarádky vyrostly, bude hrát ABBA a BONEY M. Kdo tehdy

cestoval, věděl, s čím může počítat, protože na růžové části mapy stál jednotný tábor míru, mohl se stát členem jedné strany, všichni bydleli ve stejných domech, nikdo se nemusel bát zlého vlka, obsluha v obchodě byla všude stejná, tatáž polívka se nabírala toutéž hliníkovou naběračkou a přes jistou odlišnost měly hamburger, nevyslovitelná zmrzlina, párky ve slupce na Alexander Platzu, rumunská whisky a albánské mušle v konzervě cosi společného. Všechny spojovalo cosi charakteristického, co těmto věcem není vlastní – něco neodolatelného z druhého světa, z čeho se v ústech utvořil jediný blok, ať jsme to přežvykovali jakkoli.

Písmeno O je pravidelný kruh uprostřed maďarské abecedy, každý jeho bod je stejně vzdálen od středu. Střed písmena O lze proto považovat za střed maďarského jazyka.

Podle mého profesora ruštiny pochopím slovanskou kulturu, až si přečtu *Vojnu a mír* v originále. Jemu se to podařilo v transsibiřském expresu při cestě tam a zpět. To už raději *Zločin a trest*, ten bych zvládnul do Moskvy. Možná by stačilo prokousat se zločinem. Zpátky bych se vrátil Aeroflotem, i to je hezké slovo. Jako kolínská získaná z bojového plynu. Jazyk byl součástí přetvářky, museli jsme dělat, jako bychom uměli rusky. Nů! Čtyřicet pět minut jsem se rusky díval, rusky pokyvoval, rusky vzdychal, na kraj lavice jsem vyndal *Vojnu a mír*.

Vůbec mě nenapadlo, že jazykové znalosti můžou být nějak užitečné. Znalosti byly podmínkou růstu, něco, co je samo pro sebe, když jsi chtěl růst, udělal jsi domácí úkol. I rusky jsme se učili proto, že je to nádherný jazyk, ne snad že by maďarština nebyla čarokrásná. Tehdy mluvily rusky jen profesorky ruštiny, ženy okolo padesátky s obarvenými vlasy. Militantní etnická menšina s kmenovým ritem. Jejich mání bylo hlášení jako podmínka pro přežití, před každým nasazením se musel hlásit početní stav. Ruského vojáka jsem znal jen z válečných filmů, ale i ten mluvil maďarsky. Opravdového ruského vojáka jsem viděl prvně při jejich odchodu ze země. Studená válka skončila a s ní skončil i mír, nemělo už smysl pro něj umírat, Rusové prodávali svoji výzbroj za ideové hodnoty. Kámoš si chtěl koupit padák a já byl tlumočník.

Parašút jest? zeptal jsem se, jestli mají padák, ale vyprsknul jsem smíchy, vynechal jsem "é", no nazdar, sovětské existenciální sloveso zní stejně jako Amíkovo yes, přece jen jsem se to neučil nadarmo. Yankee go home je totéž jako pašlí damój, okupace je jen čára na mapě, diakritické znaménko, spojka. A nikoli tanky, ani osm tříd, ani medvídek Míša. Podpis v žákovské knížce. Desátník odpověděl maďarsky, bude to za dvě vodky, řekl a ukazoval dvě, protože jste dva. Zajímal se, jak jde škola. Považoval jsem to za důvěrnost a zatvrzele jsem si pro sebe mručel nů, nů, jak jsem to viděl v Tichém Donu. Řekl mi, že i on má syna, Sergeje, a ví, že ani my to nemáme lehké, a co bychom řekli na kalašnikov? Anebo tahle pistol! Nejsem na sladkosti, ale něco takového může zažít tloušťák

v cukrárně. Přidal by i bubnový zásobník jako suvenýr, tak se napijme na staré krásné časy. Na staré krásné časy, kdy jsem ještě nežil a naši otcové se spokojeně vraždili, na to mám pít s nepřátelským vojákem, který mě oslovuje mým jazykem? Na srání, říká poddůstojník a myslí tím na zdraví. Na srání – jazyk je přece geniální! I Sergejovi říkají Sergej, stejně jako jeho synovi, pro nás je Serjóža – strčí mi láhev do ruky a bez chyby cituje Petófiho. Maďarsko je poezie, říká. Vyprávím mu, že jedna maďarská skupina vědců identifikovala kostru barguzinské ženy jako Sándora Petófiho. To ho nepřekvapuje, říká, Rusko je obrovské! Není vůbec vlezlý, spíš úslužný. Nerad se vrací domů, zvykl si tu, Maďary má rád a obzvlášť ženy, mrkne na mě jako na toho, kdo ví, o co jde. V duchu Pavlova odpovím i já mrknutím, protože vím, že u žen je třeba mrknout. Už nechceme dál rušit, ale zdržuje nás, i nadále maďarsky. Udělám líp, když si dám pozor! Že by nemluvil rusky? Obsko-ugorský dvojitý agent? Máváme a couváme ven, ve dveřích na nás ještě zavolá, jestli nechceme několik ručních granátů.

překlad Simona Kolmanová